

Tuotantoeläinten terveydenhoitoa kasveilla
Kotona tehtäviä rohdosvalmisteita

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti
 Luomulla etumatkaa Etelä-Savolle- hanke
 Anne Tuomivaara 2013

maaseuturahasto
 AMMATTIOPISTO LAPPIA
 KASVI-OSASTON TUOTANTOVALMISTUS LAPPIA
 Hyvinvointia Lapin luonnosta

16.10.2013 Anne Tuomivaara

ERILAISIA TAPOJA KÄYTTÄÄ PAKASTETTUIJA TAI TUOREITA YRTTEJÄ

Nopeasti käytettävät valmisteet:

- tuorehuseokset, tuoreemehut, keitteet, kasvimassat
 - tuoreen ja prosessoitun kasviraaka-aineen säilyvyys on huono, käytettävä heti tai pakastettava
- keittämällä valmistetut tiivisteiden perusohje:
 - litra kasveja kahteen litraan vettä
 - keitetään hymyillen, kunnes nestettä noin litra jäljellä
 - käytetään yrttihuuhteenä, imeytettynä kankaaseen (joka käytetään hauteena tai kääreenä)
 - voidaan pakastaa, säilyy myös jääkaapissa muutaman päivän

16.10.2013 Anne Tuomivaara

Pitempään säilyviä prosessoituja valmisteita:

- yrtsiirapit
 - valmistetaan yleensä keittämällä pitkään kokoon
 - saanto hyvä
 - käytettävyyks hyvä (riippuu eläinlajista)
 - osa vitamiineista häviää
 - sokerin (tai hunajan) lisääminen välttämätöntä
 - soveltuu etenkin paljon eteerisiä öljyjä sisältäville ja kovasolukkoisille kasveille
 - säilyy hyvin, oikein valmistettuna ja säilytettynä jopa 2-3 vuotta

16.10.2013 Anne Tuomivaara

Yrttiutteet

Hunaja- ja öljyutteet

- uutettavat vaikuteaineet siirtyvät paremmin öljyyn
- ei kovin hyvä säilyvyys
- valmistusprosessissa tulee hukkaa, saanto ei kovin hyvä
- käytettävyyks hyvä, öljyutteella jopa erinomainen
 - uutto-ohje erillisenä monisteena

Alkoholiutteet

- hyvä saanto
- erittäin hyvä säilyvyys, jopa useita vuosia
- uutettavat vaikuteaineet siirtyvät hyvin alkoholiin
- huono käytettävyyks eläinten hoidossa

16.10.2013 Anne Tuomivaara

Yrttivoiteet

Voiteet jaotellaan: lotionit, emulsiivoiteet, rasvavoiteet, öljyt

Keitetyt, ei vettä sisältävät

- lopputuote rasvainen
- tehdään yleensä ilman säilöntäaineita
- säilyvyys kohtalainen (noin 1 vuosi), jos säilytetään viileässä

Vesipitoiset

- käytettävä säilöntäaineita, ovat herkästi pilaantuvia
- valmistetaan yleensä yhdistämällä vesi- ja rasvafaasit sekä kolmas, jäähtyneeseen massaan lisättävä faasi (seos)

16.10.2013 Anne Tuomivaara

PERUSASIOITA UUTTAMISESTA

Uuttaminen on kasvin vaikuteaineiden ja muiden ainesosien siirtämistä uutosaineeseen

- käytetään vain tuoreita (tai pakastettuja), hyvälaatuisia raaka-aineita
- hygienian tason oltava korkea kaikissa työvaiheissa
- kasvien käsittelyn on oltava nopeaa ja huolellista
- kasveja ei saa seisottaa murskaamisen jälkeen vaan ne laitetaan heti uutosaineeseen

16.10.2013 Anne Tuomivaara

Uuttamisen tapoja

- uuttaminen tapahtuu yleensä viileässä ja pimeässä
 - voidaan tehdä myös huoneenlämmössä, jolloin astia ei saa olla ilmatiivis -> käyminen
- alkoholiuutokset uutetaan huoneenlämmössä
- uuttoaika 10 -14 vrk, uuttosuhde 1 osa kasvia ja 4 tai 5 osaa uuttoaainetta
- valmiit uutokset säilytetään jääkaapissa (paitsi alkoholiuutos)
- aloittelevan uutujan kannattaa kokeilla ensin pienillä määrillä
- jos raaka-aineet pakastetaan, ne pakataan punnittuina annoksina ja murskataan vasta ennen uuttamista
- öljynä suositellaan käytettäväksi kotimaisia, tuoksuttomia öljyjä
 - öljyjen valinnassa vältetään allergisoivia öljyjä kuten pähkinä- tai manteliöljyä
- hunajauutoksiin kotimaista, juoksevaa hunajaa

16.10.2013

Anne Tuomiavaara

Kuivattujen yrttien käyttö

Haudepakkaukset

- voidaan pakata valmiiseen kuitukangaspussiin tai ohueen kankaaseen
 - ommellaan tai taitellaan kiinni -> hauduttamista vaille valmis paketti
- pakkaus on tarkoitettu kuumassa vedessä haudutettaviksi
- käytetään haudetyyny (= yrttipakkaus), mutta voidaan käyttää myös haudutusvesi (= yrttihuuhde)
- lämpimät pakkaukset elvyttävät verenkiertoa, lievittävät turvotusta ja särkyä jne.
- pussin päällysmateriaalin oltava läpäisevä, ohut ja liotusta kestävä
 - pussin koko määräytyy käyttötarkoituksen ja kohde-eläimen mukaan

16.10.2013

Anne Tuomiavaara

Kuivattujen yrttien käyttö

- haudepakkauksen voi tehdä myös kertakäyttöön
 - kuivatusta yrteistä tehdään puuro lisäämällä tilkka kiehutettua, vielä kuumaa vettä hienonnettuun yrttiin
 - puuro saa olla löysähköä, mutta ei valuvaa
 - puuro levitetään puhtaalla, ohuen kankaan päälle, paketoidaan ja laitetaan hoidettavaan kohtaan
 - sidotaan pintelillä tai teipataan paikoilleen

16.10.2013

Anne Tuomiavaara

Kuivattujen yrttien käyttö

- **yrttipulverit**
 - sisäiseen ja ulkoiseen käyttöön
 - hienoksi jauhettu yrtti ripotellaan esim. rupeutuvan haavan päälle
 - ripotellaan/sekoitetaan jauhetta rehuun
 - maittavuus jauheella yleensä parempi
 - hienoksi jauhamista ei kannata tehdä, jos siihen ei ole selvää syytä
 - vaikuteaineiden ja vitamiinien säilyvyys heikkenee

16.10.2013

Anne Tuomiavaara

Kuivattujen yrttien käyttö

- Yrttiteen tyypisinä juomina
 - voidaan juottaa nuorille eläimille tuttipullosta tms. (esim. vasikoiden ripuli) tai sekoitetaan juomaveteen
 - näitä voidaan käyttää myös huuhteina ulkoisesti tai höyryhengityksenä
- lisärehuna tai rohdoksellisena annoksena sellaisenaan

16.10.2013

Anne Tuomiavaara

Kotimaisia, eläimille suunnattujen kasvirohdosten tuottajia

- Luontoäidin Hevoset (Sastamala)
- Horse by Nature (Rovaniemi)
- Biofarm Oy (Karkkila) lähinnä vitamiineja yms.
- Jämsän apteekki
- Detria Oy (Rovaniemi)
- Repolar Oy
- Ärmätti OK (Puolanka) nokkonen
- Tapion Jakelu (Alavieska)
 - koivusta tehtyjä valmisteita

16.10.2013

Anne Tuomiavaara